

UTGAVE 2, REVIDERT 05.10.2020

Handlingsplan mot mobbing og krenkelser

Der barna
er i fokus!

Innhold

Innledning	3
Om planen	4
Handlingsplanens hensikt og mål	4
Mål for arbeidet	5
Aktivitetsplikt for ansatte	6
Hva er mobbing i barnehagen	8
Hvordan forebygge mobbing og krenkelser.....	10
Det er de voksne som har ansvar for barnets trivsel	11
Kommunikasjon i barnehagen	13
Sosial kompetanse	14
Lekens betydning for trivsel og vennskapsrelasjoner	14
Øke barnas kompetanse om mobbing	16
Voksne som mobber og krenker barn	17
Foreldresamarbeid	18
Konsekvenser av mobbing og hvordan avdekke mobbing	19
Litteraturliste	20
Vedlegg	20
Vedlegg 1: Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing og krenkelser	21
Vedlegg 2: Tiltaksplan dersom mobbing/krenkende atferd skjer i barnehagen	22
Vedlegg 3: Melding om mobbing og krenkende atferd i barnehagen	23
Vedlegg 4: Referat fra møtet dersom mobbing/krenkende atferd skjer i barnehagen	24
Vedlegg 5: Individuell plan for oppfølging av mobbing eller krenkelser	25
Vedlegg 6: Barnehagens psykososiale læringsmiljø (Sjekkliste)	26
Vedlegg 7: De voksnes relasjoner til barna (Sjekkliste).....	27
Vedlegg 8: Barnesamtalskjema	28

Innledning

Fremme et trygt og god barnehagemiljø for alle barn

Alle barn har rett til et oppvekst- og læringsmiljø fri for mobbing og krenkelser.

Arbeid mot mobbing og krenkelser er et landsomfattende arbeid som bygger på flere sentrale føringer. FNs barnekonvensjon, barnehageloven, rammeplan for barnehager og forskrift om miljørettet helsevern for barnehager og skole gir forpliktelser og rettigheter til barns lærings- og oppvekstmiljø.

Barnehageloven stiller klare forventninger til barnehagens forpliktelser for å skape et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

«Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11)

Personalet skal arbeide systematisk for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og læring for alle barn.

Nyere forskning viser at mobbing skjer i barnehagen. Samtidig viser det seg at barn som blir mobbet og utestengt fra lek opplever lite støtte og hjelp fra de voksne. (Lund, Godtfredsen, Helgeland, Nome, Kovac & Cameron, 2015)

For at alle barn skal oppleve trygge og gode dager i barnehagen er det avgjørende at de ansatte har kompetanse på å forebygge krenkelser og mobbing. Det er viktig at barnehagen har en felles forståelse for hva mobbing og krenkende atferd innebærer og hvordan vi skal håndtere mobbing og krenkelser dersom det oppstår.

Planen beskriver Spire og Gro barnehagenes syn på mobbing. Den skal gi ansatte og foreldre kunnskap om mobbing og sette fokus på det forebyggende arbeidet som gjøres i barnehagen for å skape et godt psykososialt barnehagemiljø. Planen skal bidra til at mobbing avdekkes og sikre at barnehagene har rutiner for håndtering av mobbing og krenkelser.

Oppdages det mobbing eller krenkelser i barnehagen skal ansatte handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at mobbingen/krenkelsen opphører.

Barnehagen skal i samarbeid med foresatte jobbe aktivt for en barnehage fri for mobbing og krenkelser. Aktiv medvirkning og godt samarbeid med foresatte er avgjørende dersom mobbing oppstår.

Om planen

- Et styringsdokument for alle Spire & Gro barnehagene. Planen er gjeldende fra 1. august 2020.
- Den beskriver hva vi skal se etter for å gjenkjenne mobbeatferd blant barn og voksne.
- En oversikt over tiltak som må gjøres dersom mobbeatferd forekommer.
- En informasjon og veileder til foreldre med barn i Spire & Gro barnehagene.
- En oversikt over implementering, mål og tiltak for arbeid med mobbing og krenkelser.
- En orientering til kommunen og andre samarbeidspartnere om hvordan vi jobber forebyggende med mobbing og krenkelser.

Handlingsplanens hensikt og mål

Spire & Gro sin handlingsplan mot mobbing og krenkelser er et forpliktende verktøy for barnehagene i arbeidet med å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og krenkelser i barnehagen. Barnehagen har en plikt til å sikre at barnehagebarn har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø hvor det er null toleranse for mobbing og krenkelser jf. barnehageloven § 41.

Planens vedlegg inneholder forpliktende rutinebeskrivelser og dokumenter for videre arbeid. Arbeid mot mobbing og krenkelser i barnehagen er et kontinuerlig, langvarig og systematisk arbeid.

Handlingsplanen skal være et «levende» dokument. Det er barnehagens ledelse (styrer, pedagogiske ledere og barnehagelærere) som er hovedansvarlig for at det arbeides systematisk med planen for å skape et godt og inkluderende miljø for alle barn. Alle ansatte har et ansvar for å omsette planen til praksis.

Mobbing og krenkelser i barnehagen er i stor grad relatert til utestengelse i lek.

Lund (2015) sier i sin forskningsrapport «Hele barnet – hele løpet», at barn som blir utestengt fra lek er barn som mangler lekekompetanse, barn med mangelfull språkkompetanse, og barn som blir oversett og negativt definert av barn/ansatte i barnehager.

Fokus på lek, språk og relasjoner er dermed noe av det viktigste vi kan arbeide med i barnehagen.

Mål for arbeidet

Hovedmål:

Alle Spire & Gro barnehagene har nulltoleranse for mobbing.

- Personalet skal arbeide aktivt for et respektfullt og inkluderende miljø hvor alle barn føler seg trygge og blir godt ivaretatt både fysisk og psykisk.

Mål for barna:

Alle barn i Spire & Gro barnehagene skal oppleve å være i gode, positive relasjoner med andre barn og voksne.

- Barna skal oppleve trygghet, glede og mestring i barnehagen.
- Barna skal føle seg sett, hørt og verdsatt i barnehagen.
- Barna skal oppleve at de har venner i barnehagen.
- Barna skal oppleve at de får hjelp og støtte av voksne når de trenger det.
- Barna skal oppleve at de er betydningsfulle for fellesskapet.

Mål for ansatte:

Alle ansatte i barnehagen skal arbeide aktivt for å opprettholde et mobbefritt læringsmiljø i barnehagen.

- Vi skal være aktive, varme og engasjerte voksne.
- Vi skal være nær nok til å se og høre.
- Vi skal bry oss om enkeltbarnet.
- Vi skal ha kompetanse om hvordan ansatte skal forebygge mobbing.
- Vi skal ha kompetanse på hvordan man avdekker og setter i gang tiltak ved mobbing i barnehagen.
- Vi skal ha tett samarbeid med foreldre / foresatte.

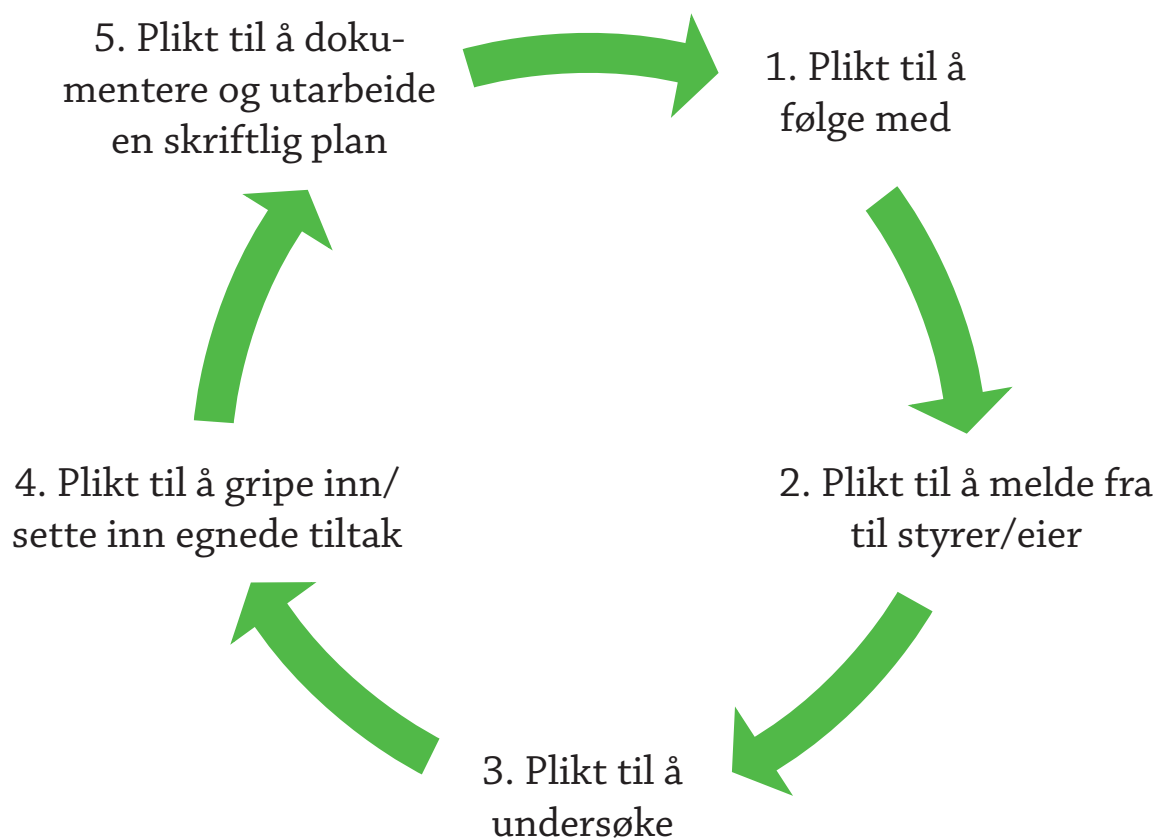
Aktivitetsplikt for ansatte

Personalet i barnehagen har en lovfestet aktivitetsplikt jf. barnehageloven § 42 dersom det oppdages at et eller flere barn i en barnegruppe ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Dersom et barn blir mobbet, krenket eller utestengt skal ansatte handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at mobbingen/krenkelsen opphører.

Aktivitetsplikten skal sikre at alle barn har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Aktivitetsplikten trer inn uavhengig av hvem som melder bekymringen (kan være ansatte, foreldre, barn eller andre som på en eller annen måte er bekymret for et barn). Aktivitetsplikten skal være knyttet til spørsmålet om barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Det er når barnet eller barna i de ulike gruppene, ikke har et trygt og godt barnehagemiljø at delpliktene trer inn.

Aktivitetsplikten inneholder flere delplikter:

Delplikten i aktivitetsplikten kan illustreres i en handlingssløyfe:

1. Plikt til å følge med

Ansatte som jobber i barnehagen har en individuell plikt til å følge med at alle barn har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Barnehagen skal ha system som sikrer at voksne systematisk arbeider med kartlegging av det psykososiale læringsmiljøet. I praksis vil plikten til å følge med inkludere systematiske tiltak, for eksempel rutiner for tilstedeværelse i barnegruppene og systematisk observasjon. Kunnskap om barnegruppens og enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling er viktig for å gi alle barn et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

2. Plikt til å melde fra til styrer/eier

Ansatte har en plikt til å melde fra til barnehagen ved styrer ved mistanke eller avdekking av mobbing og krenkelseser. Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp meldingen på en forsvarlig måte. Ved alvorlige tilfeller er styrer ansvarlig for å melde saken videre til eier av barnehagen.

3. Plikt til å undersøke

Hvis ansatte har mistanke om, eller kjennskap til, at et enkeltbarn eller flere barn i en barnegruppe ikke har et trygt og godt barnehagemiljø har ansatte en plikt til å undersøke saken. Formålet med å undersøke er å finne ut av hva det er som gjør at barnet ikke har det trygt og godt i barnehagen. Skyldes det mobbing, ensomhet, sosiale/emosjonelle vansker, mangel på språk eller andre utfordringer. Plikten til å undersøke skal også inntre hvis barnet selv eller foreldrene sier ifra om at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Barnets rett til å bli hørt, og tatt på alvor er nedfelt i FNs barnekonvensjon.

4. Plikt til å gripe inn/sette inn egnede tiltak

Ansatte har en plikt til å gripe inn og stoppe mobbing, krenkelseser, utestengning og sette inn egnede tiltak som sikrer at alle barn har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltak skal settes inn både i situasjoner som gjelder enkeltbarn og i situasjoner der flere barn i en barnegruppe ikke har det trygt og godt. Barnehagen må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og sette inn de tiltakene som er tilgjengelige for barnehagen. Aktivitetsplikten varer så lenge krenkelsene ikke er stanset eller barnet av andre grunner ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Hvis tiltakene ikke har fungert etter hensikten, skal barnehagen fortsette arbeidet og sette inn andre tiltak. Plikten til å iverksette egnede tiltak, omfatter også en plikt til å evaluere og eventuelt justere tiltakene underveis.

5. Plikt til å dokumentere og utarbeide en skriftlig plan

Barnehagen har en plikt til å utarbeide en skriftlig plan for oppfølging av saken. Planen skal beskrive hvordan barnehagen har besluttet å håndtere en konkret sak. Ansatte skal dokumentere hvilke tiltak som blir gjennomført. Det er krav til et minimum av innhold i planen.

Planen skal minst inneholde:

- hvilket problem tiltakene skal løse
- hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- når barnehagen skal gjennomføre tiltakene
- hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene
- når skal barnehagen evaluere tiltakene

Hva er mobbing i barnehagen

Begrepet mobbing kan defineres på ulike måter. Spire & Gro barnehagene har valgt å ta utgangspunkt i denne definisjon:

«Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelser av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet.» (Lund, 2015).

- Mobbing og krenkelser kan skje både synlig og usynlig.
- De negative handlingene kan komme fra både enkeltpersoner og/eller fra en gruppe.
- Den som blir mobbet og krenket opplever seg underlegen og har vanskelig for å forsvare seg, det er en ubalanse i maktforholdet.

Med krenkelser mener vi ord eller handlinger begått av barn eller voksne, som oppleves som negativt eller sårende fra andre. Det kan føre til at barn ikke føler seg inkludert i fellesskapet med andre barn. Krenkende atferd er uavhengig av intensjonen bak.

Kjennetegn og ulike former for mobbing/mobbeatferd i barnehagen

Mobbing i barnehagen kan være negative opplevelser og at barnet ikke er inkludert i fellesskapet. Mobbing og krenkelser i barnehagen er i stor grad relatert til utestengelse i lek og sosialt samspill. Barn som blir utestengt fra lek er ofte barn som mangler lekekompetanse, barn med mangelfull språkkompetanse, og barn som blir oversett og negativt definert av barn/ansatte i barnehagen.

Enkeltepisoder, lekeslåsning og vilkårlig erting defineres ikke som mobbing, men er mer konflikter og uenigheter. Dette er hendelser som ofte kan forekomme i barns lek og hverdag og er en viktig del av sosialiseringprosessen. I de fleste tilfeller kan slike hendelser ordnes opp barna imellom, eller ved å ha aktive voksne som støtter og veileder barna til å finne gode løsninger. Når barn opplever at disse hendelsene eller lignende handlinger vedvarer og gjentar seg over tid, kan det handle om mobbing.

Forskjellen på konflikt og mobbing eller erting og mobbing, kan forstås ut ifra tabellen nedenfor (Storey & Sloby, 2013).

Vanlig konflikt		Mobbing
Likeverdige parter eller venner	➔	Ubalanse i maktforholdet/ikke venner
Skjer av og til	➔	Gjentatte negative handlinger i et mønster
Tilfeldig	➔	Ofte med hensikt/planlagt
Ikke så alvorlig	➔	Alvorlige trusler om fysisk eller emosjonell skade, ekskludering fra lek
Barna har samme emosjonelle reaksjoner	➔	Sterk emosjonell reaksjon fra offer, ikke mobber
Søker ikke makt /oppmerksomhet	➔	Søker makt, kontroll, materielle ting
Prøver ikke å oppnå noe	➔	Forsøker å få makt eller materielle ting
Dårlig samvittighet, tar etterhvert ansvar	➔	Ingen anger, skylder på offeret
Ønske om problemløsning	➔	Ingen forsøk på problemløsning

Erting		Mobbing
Likeverdige parter	➔	En form for repetert vedvarende og negativt handlingsmønster
Morsomt, vanligvis ikke skadelig/vondt	➔	Rettet mot enkeltindivider og skal skape frykt, bidrar ikke til positiv sosial utvikling
Kan være forløper for mer alvorlige negative handlinger, eks. slåssing, kringling, sparring	➔	Går dette over til mobbing eller overgrep skal det stoppes øyeblikkelig
Erting kan utvikle seg til mobbing, begynnende mobbeatferd. Erting skal stoppes	➔	Mobbing er et overgrep og skal stoppes øyeblikkelig

Om de negative handlingene defineres som mobbing, erting eller konflikt er uvesentlig. Det viktigste er at vi har voksne som tar tak i hendelsene slik at det ikke utvikler seg til å bli mobbing. Voksne kan forebygge mobbing før det starter, gripe inn dersom det skjer og følge opp på en måte som forhindrer at hendelsen fortsetter.

«Opplevelsen hos barn som utsettes for utestenging, krenkende ord og handlinger er like vond uavhengig om vi kaller det mobbing eller ikke.»
(Størksen, 2002).

Vi kan dele mobbing inn i tre grupper (Roland, 2018)

1. Den fysiske/direkte mobbingen
2. Den verbale mobbingen
3. Den relasjonelle eller stille mobbingen

Eksempler på hva som kan være fysisk mobbing / direkte mobbing:

- Slag, dytting, knuffing, kloring, lugging, biting
- Ødelegge og gjemme ting for hverandre
- Lukke døren rett foran noen
- Springe vekk fra
- Gjemme seg for noen

Eksempler på hva som kan være verbal mobbing:

Lettere å oppdage enn den psykiske, men ikke alltid:

- Erting, bli ledd av
- Ekle ting kan sies i det stille, gjerne bak de voksnes rygg, hvisking
- Si stygge ting og sårende kommentarer
- Bruke ord/kallenavn/kalt dumme ting
- True og håne

Eksempler på hva som kan være relasjonell og stille mobbing:

Den vanligste formen, men også vanskeligst å oppdage fordi den ofte skjer i det skjulte (kan gjelde både fra voksne og barn):

- Utestenging/ekskludering fra lek og andre aktiviteter, spre rykter
- Få andre til å skade noen, bestemme over andre
- Ikke hilse, ignorere/taushet, overse/betraktes som luft
- Mimikk og kroppsspråk (vende ryggen til, steinansikt, sukking, grimaser)
- Ikke spørre om å være med, ikke inkludere
- Manglende anerkjennelse, bekreftelse og ros

Hvordan forebygge mobbing og krenkelseser

De voksne har ansvar for å skape en trygg og god arena for lek og læring i barnehagen. Lek, vennskap og tilhørighet er viktig for alle barn. Forskning viser at vennskapsforhold er en beskyttende faktor for et barn i forhold til mobbing og krenkelseser.

De viktigste forebyggende faktorene i barnehagen mot mobbing og krenkelseser er å arbeide med å styrke barns sosiale kompetanse, lek, vennskap, språk og voksenrollen.

Rause og tydelige voksne er en viktig forutsetning for å skape et varmt og inkluderende sosialt miljø hvor barna er aktive deltakere. Voksne skal være gode rollemodeller og legge til rette for at barn får utvikle sosial kompetanse og gode relasjoner.

Det er de voksne som har ansvar for barnets trivsel

«Det er alltid voksnes ansvar å ta mobbing på alvor, gi støtte og veiledning slik at barn opplever tilhørighet og får være en del av leken og fellesskapet.» (Lund, 2015.)

Det er alltid de voksne som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. De er ansvarlige for at alle barn opplever at de er viktige, at de blir sett og hørt og at barna får være med i lek. De voksne har et stort ansvar i barnehagens forebyggende arbeid mot mobbing.

Det viktigste for å forebygge og oppdage mobbing er å ha medarbeidere som våger å se mobbingen som foregår. Alle voksne har en plikt til å gripe inn og handle hvis de ser at et barn blir mobbet eller krenket. Holdninger som kan hindre at voksne ikke griper inn, som barnehagen må ta alvorlig er:

- Har ikke tid
- Barn bør lære å ordne opp selv
- Det går nok over, det virker ikke så veldig alvorlig
- Det blir verre dersom jeg blander meg
- Han har nok mye skyld i det selv

Høiby og Trolle, 2012

Barn er avhengig av å ha voksne som er tilstede i barns lek og hverdag, og at de voksne er observante på hva som skjer i barnehagen.

Personalet må reflektere rundt mobbing og voksenrollen i barnehagen og tema om mobbing og krenkelser må jevnlig være på dagsorden. Refleksjon rundt de voksnes tilstedeværelse og organisering av barnehagedagen er viktig.

De voksne skal støtte og styrke barna som blir utsatt for mobbing og krenkelser, men de skal også ivareta barna som mobber og utfører uønskede handlinger. Disse barna skal også inkluderes og hjelpes inn i fellesskapet, få omsorg, få venner, være en venn, leke og delta i aktiviteter på lik linje med andre barn.

Det er de voksne som har ansvar for at mobbingen ikke fører til utestenging og stigmatisering av barn som har utført de negative handlingene.

Aktiv deltakelse i barns lek og hverdag vil gi innblikk i barnas verden, og fokuset flyttes fra å være kontrollerende til å bli en observerende deltaker. Mobbing og krenkelser i barnehagen stoppes av aktivt deltakende og tilstedeværende voksne som griper inn.

«Arbeid mot mobbing handler først og fremst om den tydelige voksne med et varmt hjerte og et klart hode!»

(Lund, 2014)

Barn trenger voksne som:

- Er gode rollemodeller.
- Er anerkjennende og støttende (at alle barn får positiv oppmerksomhet).
- Tar alle barns forklaringer på alvor i konflikter og hendelsesforløp.
- Tar initiativ til, snakker med, og finner på ting med barna.
- Har tålmodighet til å følge opp hvert enkelt barn.
- Har bevissthet om forskjellen på humor og ironi.
- Bidrar til et inkluderende miljø preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme. Bidrar til at samspillet mellom barna er preget av likeverdighet.
- Bidrar til en trygg og avslappende tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede over hverandres mestring.
- Skaper et godt miljø som gir rom før prøving og feiling.
- Legger til rette for at barna skal få si sin mening og bli hørt hver dag.

Kommunikasjon i barnehagen

I all kommunikasjon er det viktig å huske på at vi kommuniserer både verbalt og ved bruk av kroppsspråk. De yngste barna i barnehagen og barn som ikke har et godt verbalt språk, kommuniserer og forstår mye gjennom aktiv bruk av kroppsspråk og mimikk. Voksne i barnehagen må være oppmerksom på kommunikasjonssignalene til barna slik at vi ikke bidrar til krenking av barn.

«Å bli møtt med forståelse når en uttrykker egne intensjoner, enten verbalt eller med kroppsspråk, er en viktig forutsetning for individers selvfølelse, mentale helse og samhandling med andre.» (Utdanningsdirektoratet, 2012)

Mangelfull verbal kommunikasjon kan føre til konflikter. Å arbeide aktivt og systematisk med språk i barnehagen er derfor en god strategi for å skape relasjoner og oppnå smidig og positivt samspill mellom barna i samvær og lek. Gode språklige ferdigheter bidrar til bedre konfliktløsning og er en viktig inngang til å bli en god lekepartner.

Barnet kommuniserer og forteller noe med sin handling. Det er viktig å søke etter årsaken til barnets handling og atferd, og hva som kan være opprettholdende faktorer som bidrar til at de uønskede handlingene gjentas. Barnehagen må ut ifra dette vurdere tiltak som kan ivareta både den/de som mobber og den/de som blir mobbet. Personalet i barnehagen må jobbe systematisk og tett på. Gjennom aktiv deltakelse kan de ansatte synliggjøre alle barn og deres sterke sider. De voksne som setter positivt fokus med å fremsnakke enkeltbarn fremmer barns status i gruppen. Det er viktig å se etter det som er bra med det enkelte barnet og se etter det de er gode på. Barn er ulike, og det er positivt med et mangfold. Dette må kommuniseres av de voksne. Alle er gode i noe, men ingen er gode i alt.

De gode voksne arbeider bevisst med språkstimulering gjennom hele dagen – i lek, stell, garderobe og under et godt måltid. Fokus på dialog og samspill er viktig for barnas språkutvikling. Bruk av åpne spørsmål i samtale med barn, samtidig som man er aktivt lyttende, bidrar til at barna føler seg sett, hørt og inkludert.

Sosial kompetanse

En av barnehagens viktigste oppgaver er å hjelpe barn å utvikle gode holdninger, tilegne seg ferdigheter og få kunnskap om seg selv og andre. De voksne må lære barna gode mestringsstrategier, og støtte/veilede barna når relasjoner utfordres.

Sosial kompetanse handler om å kunne kommunisere og samhandle godt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen er sentral for at enkeltbarnet skal lykkes og trives i å omgås andre, og for at det skal bli verdsatt som venn og likeverdig deltaker i samspeillet med de andre barna.

Læring, forståelse og mestring av sosiale ferdigheter krever erfaring med og deltakelse i et fellesskap. Barn utvikler derfor sosial kompetanse først og fremst i det daglige, gjennom lek og det uformelle samspeillet med andre i hverdagen. Barna utvikler evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter på grunnlag av det de erfarer sammen med andre.

Vi er i dag blitt stadig mer oppmerksomme på hvor viktig barns sosiale kompetanse er for om de verdsattes av venner. Mislykket barn, kan det føre til avvisning og tap av status og gi grunnlag for mobbing.

Sosial kompetanse er med andre ord viktig både for å unngå og for å stoppe mobbing.

Sosial kompetanse består av et sett med ferdigheter som er viktig å mestre for å kunne oppleve et godt samspill med andre mennesker. Personalet må arbeide kontinuerlig med disse ferdighetene og tilrettelegge for lek og andre aktiviteter slik at alle barn i barnehagen utvikler sosial kompetanse:

- **Empati og rolletaking:** innlevelse i andres følelser og forståelse for andres perspektiv og tanker.
- **Prososial atferd:** positive sosiale holdninger og handlinger som å hjelpe, oppmuntre og dele med andre.
- **Selvkontroll:** å kunne utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser, og å takle konflikter.
- **Selvhevdelse:** hvordan en kan hevde seg selv og egne meninger på en god måte, og å tørre å stå imot gruppepress og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang
- **Lek, glede og humor:** å kunne skille lek fra annen aktivitet, tolke lekesignaler, å la seg rive med og føle glede, slappe av, spøke og ha det moro.

Lekens betydning for trivsel og vennsksapsrelasjoner

Lek og vennsksapsrelasjoner er viktig for barns trivsel og forebygger mobbing i barnehagen. For å forstå mobbing i barnehagen, og iverksette tiltak i det forebyggende arbeidet, må personalet ha kunnskap om lek og vennskap. (Lund, 2015).

Lek og vennskap, og opplevelsen av å være en del av et fellesskap er viktig for alle barn. Vennsksapsforhold kan være en beskyttende faktor i forhold til mobbing, og det er derfor viktig å ha fokus på lek og vennerelasjoner. Barns atferd kan være medvirkende til om de blir valgt eller ikke valgt til lek.

Å være venner er å møtes i et forhold hvor den enkelte opplever seg som godtatt og verdsatt for akkurat den han eller hun er. Også de yngste barna har sterke vennsksapsrelasjoner, og mange barn gir uttrykk for at det beste med barnehagen er å få møte andre barn og leke med vennene sine. Vennskap bidrar til en følelse av deltagelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning.

Opplevelser sammen med andre barn kan være veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.

Det å sikre at alle barn har en venn og hva det vil si å være en venn, er et viktig arbeidsmål i Spire & Gro barnehagene. Alle barn skal oppleve å være betydningsfulle for fellesskapet og utvikle vennskap.

Leken er barnets viktigste arena og skal ha en framtrødende plass i barnehagen fordi den har en særlig egenverdi og er en viktig del av barnekulturen. Leken er svært betydningsfull for barnet i forhold til utvikling av sosial kompetanse. Leken bidrar til vennskap og fellesskapsopplevelser og barnet lærer seg regler for sosialt samspill.

For å hjelpe barna med å utvikle god lekekompetanse må de ansatte bidra med å tilrettelegge for lek og passe på at leken blir mest mulig inkluderende, slik at negative handlingsmønstre ikke fester seg.

De voksne skal tilrettelegge for både barnas frie lek og voksenstyrt lek. All læring i barnehagen skal ha en leken tilnærming, og personalet må stimulere til et allsidig og godt lekemiljø. De voksne i barnehagen skal hjelpe barna til å etablere nye vennerelasjoner og bevare gode vennskap.

Barnehagen skal være et sted der alle barn får troen på seg selv og de skal oppleve at de lykkes i samspill med andre.

Noen barn har behov for hjelp og støtte fra voksne til:

- Hvordan de skal komme inn i lek.
- Turtaking, vente på tur.
- Forhandle om roller.
- Håndtere konflikter på en god måte.
- Tolke signaler fra andre barn i leken, forstå hva som skjer og få oversikten.
- Støtte barnet med å kommunisere dets tanker, meninger, ønsker og intensjoner, slik at det blir en aktiv deltaker i leken.
- Skjerme seg i leken.

Hvordan jobber vi med vennskap, felleskap og sosial kompetanse:

- Støtte barnas initiativ til samspill, hjelpe dem inn i lek.
- Sikre at alle barn utvikler vennskap til andre barn.
- Støtte barna i å ta andres perspektiv.
- Hjelpe barn til å sette egne grenser og respektere andres grenser.
- Hjelpe til med konfliktløsning.
- Jobbe aktivt for å forebygge, stoppe og følge opp utestenging og mobbing.

Lek er barnets viktigste aktivitet

Øke barnas kompetanse om mobbing

I det forebyggende arbeidet mot mobbing er det viktig at vi lærer barn mer om mobbing/mobbeatferd. Vi må øke barnas kompetanse. Barna må vite hva mobbing og krenkelser er, og hvordan de skal gå frem om de selv eller andre blir utsatt for dette.

Fokus på mobbing/mobbeatferd gjøres fortløpende i hverdagen ved å ha aktive og veiledende voksne som er tett på barna gjennom ulike temaarbeid og prosjekter i barnehagen. Tema mobbing må tilpasses barnets alder og modenhet.

Spørsmål til refleksjon med barn:

- Hva er mobbing?
- Hva er forskjell på mobbing og det å være uenige?
- Hvordan har den som blir mobbet eller krenket det?
- Hva skal barna gjøre når de ser at noen blir mobbet eller krenket?

Barn trenger å lære handlingsstrategier; både den som har begynnende mobbeatferd, den som blir mobbet og de barna som blir tilskuere til at det skjer. Barn som lærer å løse problemer på en konstruktiv måte, vil vite hvordan de skal hjelpe venner uten å respondere aggressivt.

Personalet i Spire & Gro barnehagene gjennomfører årlige barnesamtaler individuelt eller i gruppe med fokus på barnas trivsel. Barna er med på å lage regler på hvordan de skal være mot hverandre. Samtaler om mobbing med barn forutsetter god felles forståelse av mobbetemaet i hele personalet.

Voksne som mobber og krenker barn

Det kan skje at voksne ubevisst mobber og krenker barn eller andre voksne. Voksne kan bidra til å mobbe barn gjennom væremåte, ord og handlinger. Ser man en slik atferd i barnehagen skal det stoppes.

Ansatte har en skjerpet aktivitetsplikt jf. barnehageloven § 43 hvis en medarbeider i barnehagen krenker et barn. Barnehagen skal være tydelig på at det er nulltoleranse for mobbing og krenkelses, og at det er plikt til å varsle ledelsen ved slik atferd.

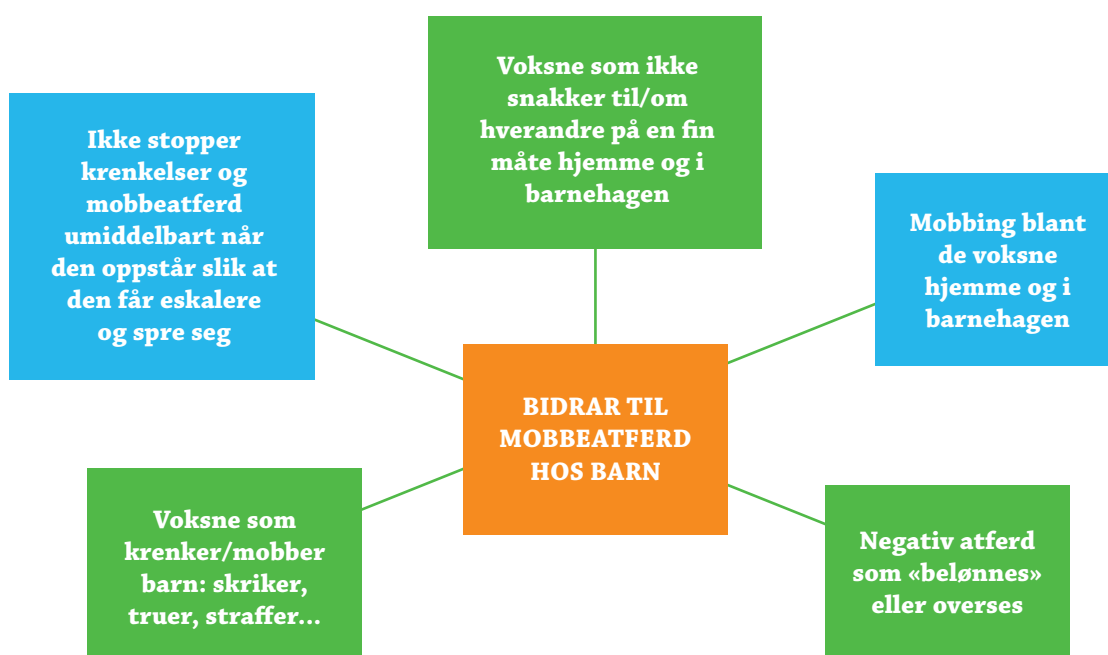
- Dersom en ansatt i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at en annen medarbeider i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer.
- Styreren skal melde fra til barnehageeieren.
- Dersom en ansatt i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Barn kan oppleve forskjellsbehandling i måten den voksne møter dem på, snakker med dem og inkluderer dem i aktiviteter. Barn skjønner raskt når noen foretrekkes framfor andre. Bruk av ord, kallenavn eller å kalle barn dumme ting er eksempler på verbal mobbing. Bruk av ironi eller latterliggjøring skader barns selvbilde og kan gjøre barnehagedagen utrygg og utrivelig for den enkelte. Det kan også være svært ødeleggende for miljøet i gruppa som helhet.

Måten vi velger å snakke med og til barn på, har derfor stor betydning for hvordan de oppfatter seg selv i samspill med sine omgivelser. Dette er erfaringer som de tar med seg og bruker i den videre formingen av sitt eget selvbilde. Dersom en voksen gjentatte ganger nevner ett spesielt barn med navn når konflikter oppstår, kan det nevnte barnet oppleve at det blir stemplet som umulig eller lite verdsatt.

Barn ser, hører og legger merke til mer enn det vi voksne regner med. Personalet må derfor være spesielt bevisst på hva de sier, og hvordan de snakker til hverandre og sammen når barn er i nærheten. Gode rollemodeller snakker ikke nedsettende til eller om andre, verken barn, foreldre eller kollegaer. De praktiserer empatisk væremåte. (Utdanningsdirektoratet, 2012).

(Modellen nedenfor viser hvordan voksne kan bidra til mobbeatferd hos barn).

Foreldresamarbeid

Det er viktig å samarbeide med foreldrene i arbeidet med å utvikle og opprettholde et trygt og godt barnehagemiljø. Det er et felles ansvar å forebygge mobbing og krenkelser (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Dersom barnehagen får mistanke om at det forekommer mobbing og krenkelser i barnehagen skal foreldrene involveres. Det er viktig at foreldre melder fra til barnehagen dersom de opplever mobbing og krenkelser av barn. Det skal være en lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foreldre opplever endret atferd eller mistriivsel hos barnet.

Dette kan foreldre forvente fra en Spire & Gro barnehage:

- Foreldrene får informasjon om hvordan barnehagen jobber med å forebygge mobbing og krenkelser.
- Mobbing og vennskap blir tatt opp på foreldresamtaler/foreldremøter.
- Foreldrene blir møtt og tatt på alvor dersom de melder fra om en bekymring.
- Barnehagen tar kontakt samme dag dersom personalet opplever at ditt barn har blitt utsatt for mobbing og krenkelser, eller om det er ditt barn som har forårsaket en uønsket hendelse.
- Barnehagen tar kontakt med foreldrene hvis det er atferd hos barnet som bekymrer.
- Foreldrene skal oppleve å bli sett, hørt og inkludert.
- At taushetsplikten overholdes.
- Barnehagen setter i gang prosedyren om mobbing og krenkelser skjer, og det blir skrevet referat fra møtene.

Om foreldre/andre tar kontakt med barnehagen om en bekymring gjøres følgende:

- Det avtales tidspunkt for samtale
- På møtet informeres det om bekymringen.
- Hva har barnet sagt?
- Hva er foreldrene bekymret for?
- Hva har barnehagen observert?

Det lages en plan over:

- Hva skal barnehagen gjøre?
- Hva skal foreldrene gjøre?
- Skal de andre foreldrene involveres på dette tidspunktet?
- Det avtales et møte for videre oppfølging etter 4 uker. Personalet informerer foreldrene fortløpende i hente- og leveringssituasjonen.
- Om situasjonen forverrer seg fremskyndes møtet.

Barnehagens forventninger til foreldre:

- Foreldre kontakter styrer eller pedagogisk leder og ber om en samtale for å snakke om deres uro/bekymring dersom noe ikke er greit for barnet. Det samme gjelder om foreldre er urolig for at deres barn har en negativ atferd som kan påvirke samspillet med andre barn negativt.
- Foreldre melder fra om man opplever at andres barn blir mobbet/krenket.
- Foreldre er varsomme med hva som blir sagt mens barna hører på, foreldre er viktige rollemodeller.
- Foreldre snakker positivt hjemme om barnehagen, de ansatte og barna i barnehagen.
- Foreldrene møter alle barn og voksne på en positiv måte.
- Foreldrene er inkluderende og bidrar til å skape et inkluderende miljø: eks. inviterer en til bursdagsselskap, bør barn som naturlig hører sammen i en gruppe inviteres. Det er ikke greit å velge ut enkeltbarn i gruppa som ikke får invitasjon.
- Delta på møter og arrangement i barnehagen der barnets trivsel/mobbing er tema.

Som foreldre er det viktig å være bevisst på i hvor stor grad man påvirker egne og andres barn med hva man sier og med sine holdninger. Hvis barn har lært av sine foreldre å være åpne og positive i møte med andre mennesker vil dette bidra til å skape et godt miljø både for de sårbare barna og de andre (Unicef).

Konsekvenser av mobbing og hvordan avdekke mobbing

Mobbing kan være vanskelig å oppdage og både ansatte og foreldre skal være observante på endringer av barns atferd. Det kan ofte være et tegn på at noe er galt. Ved at hjem og barnehage har et tett samarbeid med god dialog vil det være lettere å fange opp endringer hos barnet tidlig.

Mangel på venner i barnehagen kan gi konsentrasjonsvansker og nedsatt evne til å mestre sinne. Barn som blir sosialt utestengt og mangler venner i barnehagen, er i risiko for å få problemer med konsentrasjon og innlæring. Blir barn krenket over tid trekker de seg gjerne tilbake og kan isolerer seg. De vil få mindre lekekompetanse, noe som igjen øker faren for videre ekskludering fra lek.

Det er viktig at de voksne i barnehagen er observante og setter i gang videre undersøkelser om de oppdager at barnet endrer atferd.

Det kan være grunn til bekymring når barn endrer atferd og:

- Barnet ikke vil i barnehagen.
- Blir mer stille, alvorlig og innesluttet/usynlig.
- Trekker seg unna lek, søker mindre kontakt med andre enn tidligere og blir passive og viser frustrasjon.
- Blir mer oppfarende og fortore sint enn tidligere.
- Får dårlig selvbilde/selvtillit.
- Nekter å fortelle hva som er galt.
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt.
- Barnet begynner å tisse på seg.
- Endrer spise- og sovevaner.
- Blir engstelig, redd og har ofte magesmerter.

Hvordan jobber vi for å avdekke mobbing i barnehagen:

- Vi har personale som er tilstede og er «tett» på barna i lek og aktiviteter for å kunne fange atferd som kan utvikle seg til mobbing.
- Personalet observerer systematisk alle barna og kartlegger samspill mellom barn–barn, barn–voksen og voksen–voksen.
- Ser på endringer i barns atferd.
- Gjennomfører barnesamtaler med fokus på barnas trivsel.
- Gjennomfører obligatoriske foreldresamtaler der barnets trivsel, atferd og vennskap tas opp.
- Leder sikrer at alle ansatte til enhver tid vet hva som er den voksnes ansvar i forhold til holdning og handling når det skjer mobbing og krenkelser.
- De ansatte informere om, drøfter og reflektere over enkeltepisoder på møtearenaer i barnehagen.
- Vi har en kultur hvor det er lav terskel for å si ifra når barn eller voksne krenker barn.
- Vi evaluerer jevnlig egen praksis slik at vi alltid jobber mot en mobbefri barnehage.

Litteraturliste

- Barnekonvensjonen. (2003). FNs konvensjon om barnets rettigheter. Barne- og familiedepartementet. Hentet fra http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2013/09/fns_barnekonvensjon.pdf
- Høiby, H., et al. (2012). Stopp ertingen: arbeid med inkluderende miljøer i barnehagen. Oslo, Kommuneforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2012). Barns trivsel - voksnes ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/regelverk/veiledere/veilederbm.pdf>
- Lund, I, Godtfredsen, M., Helgeland, A., Norne, D Ø., Kovac, B V. & Cameron, D L. (2015). Hele barnet hele løpet – mobbing i barnehagen. Forsknings-rapport 2015. Hentet fra <http://www.forebygging.no/Global/mobbing%20i%20barnehagen%20rapport.pdf>
- Utdanningsdirektoratet (2016). Grunnlagsdokumentet for arbeidet med barnehagemiljø, skolemiljø, mobbing og andre krenkelser. En felles plattform for statlige aktører. Utdanningsdirektoratet. Oslo.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehager. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- Idsøe, E. C. & Roland, P (2017). Mobbeatferd i barnehagen: temaforståelse, forebygging, tiltak. Oslo, Cappelen Damm akademisk.
- Kunnskapsdepartementet (2020) Prop. 96L (2019 –2020) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). Endringer i folkehøgskoleloven, barnehageloven og voksenopplæringsloven (samleproposisjon).

Vedlegg

Vedlegg 1: Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing og krenkelser

Vedlegg 2: Tiltaksplan dersom mobbing/krenkende atferd skjer i barnehagen

Vedlegg 3: Melding om mobbing og krenkende atferd i barnehagen

Vedlegg 4: Referat fra møtet dersom mobbing/krenkende atferd skjer i barnehagen

Vedlegg 5: Individuell plan for oppfølging av mobbing eller krenkelser

Vedlegg 6: Barnehagens psykososiale læringsmiljø (Sjekkliste)

Vedlegg 7: De voksnes relasjoner til barna (Sjekkliste)

Vedlegg 8: Barnesamtalskjema

Vedlegg 1

Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing og krenkelser

Tiltak	Ansvar	Dato
Barnehagen gjennomgår handlingsplanen, drøfter og dokumenterer planens betydning for barnehagens innhold og hvordan den skal implementeres og inngå som en del av det daglige arbeidet.	Styrer	Ved barnehagestart
Opplæring og informasjon gis til alle nyansatte om Spire & Gro barnehagenes «handlingsplan mot mobbing og krenkelser»	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Ved ansettelse
Barn og foreldre informeres om vår handlingsplan mot mobbing og krenkelser.	Styrer	Årlig på foreldremøtet Planen ligger på Mykid
Barnehagen vurderer jevnlig det psykososiale læringsmiljøet (2 ganger pr år, sjekklister, refleksjon og observasjon) og vurderer informasjon fra foreldresamtaler.	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Hvert halvår høst/vår
Personalet vurderer jevnlig relasjonen til barna (sjekklister og refleksjon, 1 gang pr år).	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Hvert år
Barnehagen gjennomfører minst en barnesamtale i året med hvert barn fra 3–6 år om barnets trivsel.	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Før foreldresamtalen 1 gang pr år
Barnehagen jobber systematisk med forebyggende arbeid mot mobbing i det daglige slik at det er synlig i praksis. (fokus på sosial kompetanse, vennskap og lek). Viser på månedsplaner og infoskriv.	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Løpende
Personalet har et bevisst fokus på og kunnskap om betydningen av egen væremåte og samarbeidsklime i personalgruppa.	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Løpende
Barnehagen har gode rutiner på oppfølging av barns trivsel og utvikling (Gjennom systematisk observasjon, foreldresamtaler, barnesamtaler, drøfting på avdelingsmøter/personalmøter).	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Løpende
Foreldre involveres og deltar i arbeidet om forebygging av mobbing i barnehagen. Tema tas opp på foreldremøte, foreldresamtaler, brukerundersøkelser og i samarbeidsutvalget.	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	Hvert år
Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdnings- skapende arbeid hvert år på planleggingsdager og personalmøter (Det forebyggende arbeidet mot mobbing er en del av innholdet i årsplan).	Styrer	Årlig

Tiltaksplan dersom mobbing/krenkende atferd skjer i barnehagen

- Voksne skal gripe inn samme dag og tiltak skal igangsettes umiddelbart når mobbing avdekkes.
- Avviksmelding om mobbing/krenkende atferd gis til styrer. Det skal skrives referat fra alle møter.
- Dokumentene lagres i barnets digitale mappe.

Tiltak	Ansvar	Gjennomført sign.og dato
<p>Personale</p> <p>Den som observerer mobbing informerer ped.leder/styrer. Beskriv konkret hva som har skjedd, bruk skjema «Melding om mobbing og krenkende atferd i barnehagen».</p>	Den som oppdager mobbingen	
De ansatte på avdeling (eventuelt hele barnehagen) informeres.	Pedagogisk leder Barnehagelærer	
Personalet vurderer hva som er årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene. Bruk vedlegget «barnehagens psykososiale læringsmiljø» og «De voksnes relasjoner til barna» som utgangspunkt.	Pedagogisk leder Barnehagelærer	
Tiltak settes i gang ut ifra refleksjon i personalgruppa, observasjoner, og foreldresamtalen om hva som er årsaken. Tiltaksplaner lages, i samarbeid med foresatte. Tiltaksplaner lages både for den som mobber og den som har blitt mobbet.	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	
Vurder behov for bistand fra andre instanser (PPT, helsesøster etc.)	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	
<p>Barna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Snakk med de aktuelle barna om hva som har skjedd. Er det flere så snakkes det med en om gangen. • Be barna komme med forslag til hva som kan gjøres med situasjonen. • Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet frem til. 	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	
<p>Foresatte/foreldre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informer foreldrene til den som mobber/blir mobbet. • Foresatte til den/de som mobber og til den som blir mobbet innkalles til et møte, der de blir informert og tatt med på råd. • Bli enige med foreldrene om tiltak som skal iverksettes for å stoppe mobbingen. Hva skal de ulike partene bidra med? Lag en skriftlig avtale, bruk skjema «individuell plan for oppfølging av mobbing eller krenkelser». • Det avtales et oppfølgingsmøte med foreldrene. 	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	
<p>Oppfølging/evaluering</p> <p>Den krenkende atferden følges inntil den opphører helt. Alle involverte barn/foreldre skal følges opp.</p>	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	
<p>Vurderingsmøte for personalet/avd. etter 1–4 uker (situasjonsavhengig).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fungerer iverksatte tiltak? • Eventuelt videreføring/justering av tiltak. • Samtale med barna. • Samtale med foreldrene med skriftlig informasjon. 	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	
<p>Avtal ny oppfølgingssamtale med foresatte om ståsted i saken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eventuelt avtal videre/nye tiltak til saken er løst. • Lag et skriftlig referat fra samtalen hvor det kommer frem at saken er løst. 	Styrer Pedagogisk leder Barnehagelærer	

Melding om mobbing og krenkende atferd i barnehagen

Barnehagens navn:	
Barnets navn:	Fødselsdato:
Avdeling:	
Bekymring meldes til:	
Bekymring meldes av:	
Dato for melding:	
Registrert og behandlet av:	Dato:
<p>Hva handler bekymringen om? Stengt ute av leken over tid, ikke blitt akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort, manipulert eller annet:</p>	
<p>Beskriv så konkret så mulig hva som har skjedd:</p>	
<p>Hvordan ble bekymringen oppdaget?</p>	
<p>Annen fakta/relevant informasjon:</p>	

Vedlegg 4

Referat fra møtet dersom mobbing/krenkende atferd skjer i barnehagen

Barnehage:	
Dato for møtet:	
Deltakere på møtet:	
Ansvar for samtalen:	
Referent:	

Hva saken gjelder: Hendelsesforløp, involverte etc.	
Tiltak og ansvar: Hva skal barnehagen gjøre? Hva skal foreldre bidra med? Skal de andre foreldrene involveres på dette tidspunktet?	
Annen relevant informasjon fra møtet:	
Dato for oppfølgingsmøte/evaluering:	
Dato:	
_____	_____
Underskrift foresatte	Underskrift ansatt

Skjemaet skal skannes til barnets digitale mappe og foresatte skal ha kopi.

Vedlegg 5

Individuell plan for oppfølging av mobbing eller krenkelser (lovpålagt, brukes til alle barn som er involvert i en sak)

Barnehage:	
Dato:	
Saken gjelder følgende barn:	
Ansvar for planen:	
Laget av:	

Beskriv sakens problemstilling:	
Tiltak barnehagen skal utføre:	Ansvar og dato
Hva skal foreldrene bidra med:	Ansvar og dato
Annen relevant informasjon fra møtet:	
Dato for oppfølgingsmøte/evaluering:	
Dato:	
_____	_____
Underskrift foresatte	Underskrift ansatt

Skjemaet skal skannes til barnets digitale mappe og foresatte skal ha kopi.

Vedlegg 6

Barnehagens psykososiale læringsmiljø (Sjekkliste)

Avdeling/ansatt:	
Dato for vurdering:	

Når barnehagen kartlegger miljøet i barnehagen jevnlig kan personalet oppdage endringer tidligere og raskere sette inn tiltak ved behov. Sjekklisten brukes først til egenrefleksjon og videre refleksjon i personalgruppa på avdelingen. Gjennomføres minst 2 ganger årlig på avdeling (vårhalvåret og høsthalvåret). Pedagogisk leder og barnehagelærer er ansvarlig for rutinen.

Skjemaet skal lagres digitalt i felles lagringsmappe, under evalueringer og vurdering av det psykososiale læringsmiljøet i barnehagen.

Spørsmål	Egenrefleksjon med begrunnelse	Behov for endring?
Er samspillet barna imellom preget av likeverdighet i forhold til hvem som bestemmer og hvem som får være med i lek og andre aktiviteter?		
Settes det av god tid til frilek i barnehagen, hvor den gode leken for utvikle seg?		
Har alle barn lekekompetanse?		
Støtter og videreutvikler du/dere barnas lek ved behov?		
Har alle barn minst en lekevenn?		
Har vi aktive og tilstedeværende voksne som hjelper barna med konflikter og uenigheter om de ikke klarer å håndtere situasjonene selv?		
Snakker vi jevnlig med barna om mobbing, hva de kan gjøre om de blir mobbet, eller ser andre bli mobbet, individuelt og i gruppe?		
Er du/dere gode rollemodeller ovenfor barna i forhold til at en ikke snakker nedlatende til eller om hverandre, verken barn, foreldre eller kollegaer?		
Er det et godt psykososialt miljø i barnehagen preget av humor, trygghet på hverandre, felleskap og varme og tydelige voksne?		
Har du/dere nok kompetanse til å kjenne igjen mobbing/krenkende atferd hos barn/voksne og gjennomfører dere tiltakene i planen når det observeres?		
Har du/de ansatte gode holdninger til alle barn uavhengige kulturer, sosiale og økonomiske ulikheter og funksjonshemninger?		
Tas foreldrene med i samarbeidet om en observerer mobbeatferd/mobbing?		
Trives alle barna i vår barnehage/avdeling?		

Vedlegg 7

De voksnes relasjoner til barna (Sjekkliste)

Avdeling/ansatt:	
Dato for vurdering:	

Våre holdninger til barna er avgjørende for hvor god relasjon vi har til dem. Holdningene våre avgjør om vi er en god eller ikke så god voksen i samspill med barnet. Viktig at personalet reflekterer over egen væremåte i samspill med barna.

Brukes først som egen refleksjon og videre refleksjon i personalet på avdelingen for å sikre et trygt og godt læringsmiljø for alle barn. Gjennomføres 1 gang årlig på avdeling og 1 gang årlig i samtale med nærmeste leder. Pedagogisk leder og barnehagelærer er ansvarlig for rutinen.

Skjemaet skal lagres digitalt i felles lagringsmappe, under evalueringer og vurdering av det psykososiale læringsmiljøet i barnehagen.

Spørsmål	Egenrefleksjon med begrunnelse	Behov for endring?
Er jeg anerkjennende og støttende overfor barnas initiativ? Gjelder dette alle barn?		
Er mitt samspill med barna preget av dialog med åpne spørsmål eller er det mer beskjeder og kontroll mot enkelte av barna, hvis ja på hvilken måte?		
Ser jeg alle barna? Eller er det noen som blir oversett?		
Er det noen barn i hverdagen som jeg ofte gir positiv oppmerksomhet, mens andre i hovedsak får mer negativ oppmerksomhet?		
Er det lettere å tro på noen barns forklaringer i konflikter enn på andre barn?		
Griper jeg inn og veileder i konflikter/ utestenging eller er det noen ganger jeg overser det?		
Tar jeg kontakt med alle barn, eller er det noen jeg alltid velger å unngå?		
Gir jeg det lille ekstra, ovenfor de barna som trenger en voksen «litt mer»?		
Har jeg større tålmodighet med enkelte barn enn andre?		
Er jeg bevisst forskjellen på humor og ironi?		
Er jeg en god rollemodell for alle barn?		

Vedlegg 8

Barnesamtalskjema

Trivsel og vennskap

Barnesamtalene

En barnesamtale er en samtale mellom barnet og en voksen der barnet forteller om egen opplevelse av lek og trivsel i barnehagen. Spørsmålene som er utarbeidet er for å undersøke om barna opplever vennskap og fellesskap og er aktivt medskapende i lek og læring. Dette er sentrale kjennetegn for barns trivsel i barnehagen.

Barnesamtaler om barnets trivsel skal gjennomføres minst 1 gang pr år med barn i alderen 3-6 år. Ansvarlig for gjennomføringen er pedagogisk leder/barnehagelærer på avdelingen, styrer har det overordnede ansvaret for at rutinene blir utført.

Innhold/oppsummering fra samtalen vil gis til foreldrene på foreldresamtalen.

Mål for barnesamtalene:

Målet med barnesamtalene er at barna formidler kunnskap om seg selv og sin virkelighet. Det handler om barns rett til å bli hørt (jf. § 3 i Lov om barnehager.)

Sentrale forskrifter hjemlet i lov om barnehager:

§ 3. Barns rett til medvirkning. Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.

Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.

Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Barnesamtalene er et verktøy til refleksjon om barnas leke og læringsmiljø og en innfallsvinkel til å drøfte barnehagens kvalitet sett fra barnas ståsted. Spørsmålene er rettet mot barnets trivsel, vennskap, lek og medvirkning.

Gjennomføring av barnesamtaler

Barnesamtalene gjennomføres et sted der barna er trygge. Skap gode, trygge rammer for å få en åpen dialog. Spørsmålene skal gi innblikk i barnets hverdag i barnehagen. Når den voksne stiller spørsmålene, er det viktig å sikre at barnet forstår hva en spør om. Snakk litt rundt spørsmålene og kom gjerne med eksempler som kan gi barnet en bedre forståelse. Den voksne noterer ned svaret fra barnet.

Barnesamtalskjema

Trivsel og vennskap

Dato:	
Barnets navn:	
Barnets alder:	
Barnehage og avdeling:	
Ansvar for samtalen:	

Skjema lagres i barnets digitale mappe og foreldrene blir informert på foreldresamtalen.

Spørsmål	Svar
1. Er det fint/gøy å være i barnehagen?	
2. Hva liker du å gjøre i barnehagen?	
3. Hvem er det gøy å leke med i barnehagen?	
4. Har du en god venn i barnehagen og hvem?	
5. Hva pleier dere å leke?	
6. Hva gjør du når du leker inne i barnehagen?	
7. Hva gjør du når du leker ute i barnehagen?	
8. Får du være med i lek hvis du vil?	
9. Får de andre barna lov til å leke med deg om de vil?	
10. Er de andre barna greie med deg?	
11. Er det noe du ikke liker å gjøre i barnehagen, og i tilfelle hva?	
12. Når blir du glad i barnehagen?	

Spørsmål	Svar
13. Når blir du lei deg i barnehagen?	
14. Er det noen som mobber eller erter deg i barnehagen? Hva sier de/ gjør de som erter?	Vet du hva mobbing og erting er?
15. Har du snakket med noen voksne om det? Hva gjorde de voksne da?	
16. Får du lov til å bestemme noe i barnehagen?	
17. Hva ønsker du å bestemme?	
18. Vet de voksne hva du liker å gjøre?	
19. Leker de voksne sammen med deg når dere er inne/ute? Hva gjør de voksne ute/ inne?	
20. Er alle voksne snille og greie med deg?	
21. Får du hjelp av de voksne når du trenger?	
22. Er det noe du skulle ønske du kunne lære mer av i barnehagen?	
23. Hva er du god på i barnehagen?	

La barn beskrive hva de synes om følgende med bildefjes:

Spørsmål	Svar	
24. Gå på tur		
25. Samlingsstund		
26. Førskolen		
27. Leke inne		
28. Leke ute		
29. Maten – frokost		
30. Maten – middag		
31. Å være i barnehagen		

Er det noe du vil fortelle mer om før vi avslutter samtalen?

Dato:

_____
Signatur ansatt

Lek · Læring · Omsorg · Gode opplevelser

ADMINISTRASJON

Spire & Gro Barnehagene AS

Saturnvegen 54, 3942 Porsgrunn

Telefon: 950 28 775

E-post: firmapost@spireoggro.no

Hjemmeside: www.spireoggro.no

VÅRE BARNEHAGER

Spire & Gro Liane Barnehage

Telefon: 35 55 50 86 / 958 18 976

Øvre Sølén 2, 3914 Porsgrunn

E-post: liane@spireoggro.no

Oppvekstområde: Hovenga/Osebakken/ Kjølnes

Spire & Gro Rypevegen Barnehage

Rypevegen 2, 3940 Porsgrunn

Telefon: 35 55 01 90 / 990 17 480

E-post: rypevegen@spireoggro.no

Oppvekstområde: Heistad/Brattås/Brevik

Spire & Gro Skogtoppen Barnehage

Soleievegen 2, 3929 Porsgrunn

Telefon: 35 51 55 90 / 413 32 640

E-post: skogtoppen@spireoggro.no

Oppvekstområde: Hovet/Stridsklev

Spire & Gro Melkeveien Barnehage

Saturnvegen 54, 3942 Porsgrunn

Telefon: 35 51 15 53 / 948 71 609

E-post: melkeveien@spireoggro.no

Oppvekstområde: Heistad/Brattås/Brevik

